

LÄRARHANDLEDNING

Åk 7–9

TRÄPATRONERNAS LAND

Vad hände i de norrländska skogarna?

1800-tal, Sundsvall

En lektion om betydelsen av den svenska trä- och sågverksamheten och dess konsekvenser.

Vykort som visar Sundsvall, sent 1800-tal. Foto: Sundsvalls museum (Public Domain).

KOPPLING TILL SKOLANS KURSPLAN

Centralt innehåll, Lgr22: Samhällsomvandlingar, framväxten av civilisationer och industrisamhällen

- Industrialiseringen i Europa och Sverige. Olika orsaker till industrialiseringen och konsekvenser av denna för människor och miljö.

Betygskriterier, Lgr 22:

- Eleven för resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och av människors levnadsvillkor och handlingar i förfluten tid.

En lektion från

LÄRARHANDLEDNING

OM LEKTIONEN

Genom att läsa och diskutera betydelsen bakom den svenska trä- och sågverksamheten får eleven en ökad förståelse om den svenska industrialismens start. Eleven får en fördjupad kunskap om hur den europeiska industrialismen har påverkat den svenska industrialiseringen samt vad konsekvenserna av denna blir.

Bakgrunden är att eleverna behöver ha förståelse om vad industrialisering är samt hur den uppkommer i Storbritannien. Tanken är att eleverna ska förstå hur industrialiseringsprocessen förändrar människors liv och behov samt hur det påverkar våra liv idag.

Övning

Dela in eleverna i grupper. Låt dem diskutera i ca 15–20 min kring en eller fler av frågorna. Om klassen har svårt att diskutera i grupper eller är liten går det att välja en fråga att diskutera med hela klassen. Det går också att dela in elever i grupper där de får argumentera för olika ståndpunkter. Observera att alla frågor inte behöver ha ett eller flera svar, utan kan vara en öppen fråga där eleverna själva får spekulera.

- Vilka konsekvenser går det att se idag efter sågverken?

Svarsexempel: Masskonsumtion, högre levnadsstandard, ökad global handel, nya städer växer upp som finns kvar idag. Klimatförändringar.

- Vad möjliggjorde träpatronernas industrier?

Svarsexempel: Bättre kommunikationsleder, ökad arbetskraft till följd av den agrara revolutionen, utländsk efterfrågan och näringsfriheten.

- Vilka för- och nackdelar, tror ni, att näringsfrihet hade?

Svarsexempel: Fördelar: Nu kunde en större grupp människor starta ett företag med mindre statlig inverkan. Att alla kan starta företag kan ses som ett steg närmare jämlikhet. Det kunde vara lättare att bryta sig ur sociala normer.

Nackdelar: Ökad konkurrens. Andra kan producera kopior och göra anspråk på att vara ett original. Det fanns begränsningar för gifta kvinnor som ville starta en näringsverksamhet.

- Hur hör näringsfrihet, aktiebolag och industrialism ihop?

Svarsexempel: Näringsfriheten innebar att en större grupp människor hade möjlighet att starta en näringsverksamhet. Det här möjliggjorde skapandet av aktiebolag, men alla kunde inte starta eller investera i ett aktiebolag. Aktiebolagen behövdes eftersom de kunde dra in en större summa pengar, vilket behövdes för att kunna starta upp industrier och infrastruktur för att frakta produkter till och från industrierna samt till handel.

- Läs på om rättegången för Baggböle. Hur tror du att den rättegången hade gått till om den hade ägt rum idag? Vem hade hållits ansvarig?

Svar: Öppet svar.

- Tror ni att det skulle vara ekonomiskt hållbart om alla industrier blev miljövänliga? Hur skulle det kunna gå till?

Svar: Öppet svar.

En lektion från

LÄRARHANDLEDNING

KOPPLING TILL AGENDA 2030

Ni kan även läsa på om ett par av målen för Agenda 2030 om ni vill utöka diskussionerna med referenser till vår egen tid. Som förslag kan ni läsa:

[Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur](#)

[Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald](#)

Litteratur:

- Axelsson Lantz, Ewa. 2018. Naturresurser, sågverksbolag och bönder. Institutionen för geografi och ekonomisk historia: Umeå.
- Hedenborg Susanna & Lars Kvarnström. 2009. Det svenska samhället 1720–2006, Studentlitteratur.
- Johnson, Anders. 2021. Svenska industrisnillen, Historiska media.
- Skogskunskap. [Skogen är formad av historien](#) (digital källa).

En lektion från

